

REVIZE ŘÁDU PASTÝŘSKÉ SLUŽBY

Ze zkušeností pastýřských rad po zavedení novely Řádu pastýřské služby (dále ŘPS) schválené 4. zasedáním 34. synodu v r. 2018 a z rozhovorů o nich vyplynulo několik témat, u kterých se jeví vhodná úprava stávajícího znění ŘPS.

Následující návrh změn ŘPS připravil poradní odbor organizační a právní synodní rady a SR ho tímto předkládá synodu.

A. Promlčecí doba

Délka promlčecí doby stanovená v čl. 17 odst. 1 ŘPS nezohledňuje skutečnost, že oběti sexuálních deliktů se jsou schopny svěřit s tím, co se jim stalo, zpravidla až po 8 až 15 letech od spáchání deliktu (výjimkou však nejsou ani případy, které se dostanou na veřejnost s odstupem několika desítek let). Stejně tak ŘPS nezohledňuje skutečnost, že ve světském právu jsou některé trestné činy nepromlčitelné a některé mají délku promlčecí doby výrazně přesahující 5 let (například zločiny proti lidskosti nebo závažná majetková kriminalita). Může se proto stát, že světský (český, zahraniční nebo mezinárodní) soud obviněného odsoudí pro zvlášť závažný zločin, ale církev by daného člena s ohledem na krátkou promlčecí dobu nemohla zbavit funkce/úřadu, popř. přijmout jiná vhodná opatření.

ŘPS čl. 17

Synod usnáší změnu Řádu pastýřské služby čl. 17. Dosavadní článek 17 se mění takto:

Čl. 17. Promlčení provinění ve věci kázně

1. Provinění se promlčuje po uplynutí 5 let od jeho dokonání. **Provinění proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti je nepromlčitelné.**
2. Podáním podnětu k zahájení řízení dle čl. 6 odst. 4 tohoto řádu se běh promlčecí doby dle odst. 1 staví a promlčecí doba po dobu, po kterou takové řízení probíhá, neběží.
Do promlčecí doby se nezapočítává doba
 - a. **ode dne podání podnětu k zahájení řízení dle čl. 6 odst. 4 tohoto řádu do pravomocného skončení řízení,**
 - b. **po kterou je řízení dle tohoto řádu přerušeno,**
 - c. **po kterou je proti členu volanému ke kázni pro dané provinění vedeno trestní stíhání,**
 - d. **po kterou je osoba, které byla proviněním způsobena újma, mladší 18 let.**
3. **Uplynutím promlčecí doby nezaniká odpovědnost za provinění ve věci kázně podle tohoto řádu, pokud za něj trvá trestní nebo jiná právní odpovědnost podle českého nebo mezinárodního práva.**

B. Povinnost mlčenlivosti účastníků a svědků

Mlčenlivost při provádění pastýřské služby je stanovena pouze pro členy pastýřských rad. V praxi dochází k tomu, že informace o průběhu řízení šíří účastníci řízení nebo svědci. Tím může docházet k ovlivňování svědků nebo k působení další újmy (např. na dobré pověsti). Proto se navrhuje doplnit (upřesnit) kompetence pastýřské rady tak, aby mohla v odůvodněných případech uložit povinnost mlčenlivosti účastníkovi nebo svědkovi po dobu trvání řízení.

ŘPS čl. 7, odst. 6

Synod usnáší změnu Řádu pastýřské služby čl. 7. Do dosavadního článku 7 se doplňuje nový odst. 6:

Čl. 7. Provádění pastýřské služby

- 6. Pastýřská rada je oprávněna uložit účastníkovi řízení nebo svědkovi povinnost mlčenlivosti o skutečnostech, které se dozví v průběhu řízení. Pokud pastýřská rada nerozhodne jinak, povinnost mlčenlivosti trvá po celou dobu řízení. Rozhodnutí o uložení povinnosti mlčenlivosti pastýřská rada vždy odůvodní.**

C. Přerušování řízení

Současné znění ŘPS stanovuje lhůty, do kdy má pastýřská rada rozhodnout, ale nepamatuje na situace, kdy může být nutné nebo vhodné řízení na určitou dobu přerušit (např. po dobu dlouhodobé hospitalizace člena volaného ke kázní nebo po dobu trestního řízení, ve kterém má dojít ke shromáždění podkladů nezbytných pro přijetí rozhodnutí ve věci kázně).

ŘPS čl. 7, odst. 7

Synod usnází změnu Řádu pastýřské služby čl. 7. Do dosavadního článku 7 se doplňuje nový odst. 7:

Čl. 7. Provádění pastýřské služby

7. Pastýřská rada přeruší řízení, nelze-li v něm pokračovat pro nepřítomnost nebo těžkou chorobu některého účastníka řízení nebo svědka. Pastýřská rada může přerušit řízení po dobu, kdy o stejném nebo souvisejícím skutku probíhá trestní řízení.

D. Použitelnost informací shromážděných ve smírčím řízení následně v řízení ve věci kázně

ŘPS neupravuje použitelnost informací (důkazů) shromážděných ve smírčím řízení následně v řízení ve věci kázně. Přitom jde o dva velmi odlišné typy řízení a použití například toho, co člen volaný ke kázní sdělil v dobré víře při snaze o nalezení dohody, by mohlo být nespravedlivé v okamžiku, kdy řízení získá trestní (disciplinární) charakter. Na druhou stranu může být příliš formalistické, náročné, obětem působící druhotnou újmu a běžným členům (svědkům) obtížně vysvětlitelné, když by se měly všechny výsledky provádět dvakrát.

ŘPS čl. 9, odst. 2

Synod usnází změnu Řádu pastýřské služby čl. 9 odst. 2. Dosavadní odstavec 2 se mění takto:

Čl. 9. Řízení a rozhodnutí ve věci kázně

2. Stranami řízení jsou člen církve nebo církevní orgán, který podal podnět k řízení podle čl. 6 odst. 4 tohoto řádu, a člen církve volaný takovým podnětem ke kázní. Strany mají právo účastnit se všech fází řízení ve věci kázně, při kterých se provádějí důkazy, navrhnout důkazy a vyjadřovat se k provedeným důkazům i ke všem rozhodným skutečnostem. Ve výjimečných a odůvodněných případech může pastýřská rada toto právo částečně omezit. **Důkazy provedené ve smírčím řízení je třeba zopakovat, pokud člen volaný ke kázní neudělí souhlas s jiným postupem (např. přečtením protokolu o výsledku svědka).**

E. Vyloučení některých věcí z povinného smírčího řízení

ŘPS v současnosti vychází z toho, že je v první řadě třeba se snažit o smír, a teprve když toto úsilí selže, zahájit řízení ve věci kázně. To je nepochybně vhodný postup pro mnoho typů konfliktů. Povinné podstoupení smírčího řízení je však zcela nevhodné např. pro případy domácího násilí nebo sexuálního zneužívání (šance na nalezení smíru se blíží nule a podstoupení procesu je pro oběť značně traumatizující).

ŘPS čl. 7, odst. 3

Synod usnází změnu Řádu pastýřské služby čl. 7 odst. 3. Dosavadní odstavec 3 se mění takto:

Čl. 7. Provádění pastýřské služby

3. Pastýřská služba je vedena snahou o smíření. Není-li smír možný **nebo není-li situace pro hledání smíru vhodná**, provede pastýřská rada řízení ve věci kázně. **Smírčí řízení v případech, kdy je podezření na zneužití moci nebo užití násilí, je možné pouze na výslovné přání toho, kdo tvrdí, že byl jednáním člena volaného ke kázní přímo poškozen.**

F. Poskytování informací o probíhajícím řízení, spolupráce se světskými orgány

V případě zvláště závažných deliktů (např. sexuálního zneužívání), o kterých se dozví veřejnost, není z hlediska naplňování poslání církve možné zachovávat naprostou mlčenlivost o tom, zda se církev danou kauzou nějak zabývá. Je na místě poskytnout veřejnosti informace o tom, že církev přijala nějaký podnět, na jeho základě zahájila pastýřská rada určité řízení, případně jaká přijala předběžná opatření a dále jaký další postup lze podle ŘPS předpokládat. Za tím účelem je nutné prolomit mlčenlivost pastýřské rady, ale pouze ve vztahu k pracovníkovi ÚCK, který bude zajišťovat krizovou komunikaci, a pouze ve velmi omezeném rozsahu. Tím by mělo dojít k nalezení rovnováhy mezi zájmem na transparentnosti přístupu církve k závažným deliktům, zájmy podezřelého a zájmy obětí.

ŘPS nijak neupravuje případy, kdy jednání posuzované pastýřskou radou může naplňovat znaky trestného činu podle světského práva. Vzhledem k tomu, že u některých trestných činů platí obecná povinnost je nahlásit orgánům činným v trestním řízení nebo překazit jejich další páčání, je na místě upravit vnitrocírkevní postup pro tyto situace. Pokud by církev nepřijala a nenaplňovala vhodná pravidla, mohla by se vystavit jak trestní odpovědnosti, tak odpovědnosti za vzniklou újmu. Navíc je spolupráce s orgány činnými v trestním řízení praktická i z pohledu naplňování účelu ŘPS, protože církev má ve srovnání s orgány činnými v trestním řízení relativně omezené možnosti opatrování důkazů; obsah trestního spisu by mohl pomoci pastýřské radě v situacích důkazní nouze nebo v případech, kdy by nechtěla konkrétní osoby znovu vyslýchat kvůli sekundární traumatizaci/viktimizaci.

ŘPS čl. 6, odst. 1

Synod usnáší změnu Řádu pastýřské služby čl. 6 odst. 1. Dosavadní odstavec 1 se mění takto:

Čl. 6. Pravidla činnosti pastýřských rad

1. Pastýřské rady jednají v duchu evangelia, s vědomím zvěsti o možnosti pokání, odpuštění, smíření a pokorné nápravy před Bohem, ale též s vědomím povinnosti dbát o vyznání a život v pravdě, poslušnosti Božích příkazů a v lásce k Bohu a k lidem. Členové pastýřské rady musí dbát důvěrnosti a pastýřské mlčenlivosti o projednávaných skutečnostech. **Povinnost mlčenlivosti se nevztahuje na poskytování informací orgánům činným v trestním řízení. Pokud se řízení týká zvláště závažného provinění, může pastýřská rada poskytnout základní informace o řízení Ústřední církevní kanceláři za účelem jejich komunikace veřejnosti; při poskytování informací pastýřská rada dbá na ochranu soukromí dotčených osob, na naplňování zásady presumpce nevinny a na to, aby zveřejněné informace neohrozily objasnění skutečností důležitých pro probíhající řízení.**

ŘPS čl. 8, odst. 6

Synod usnáší změnu Řádu pastýřské služby čl. 8. Do dosavadního článku 8 se doplňuje nový odst. 6:

Čl. 8. Smírčí řízení

6. **Pokud ze shromážděných informací vyplýne důvodné podezření, že došlo ke spáchání trestného činu, poskytně oblastní pastýřská rada synodní radě tyto informace spolu s nezbytnými podklady a doporučením dalšího postupu. Synodní rada rozhodne o oznámení podezření orgánům činným v trestním řízení nebo o jiném vhodném postupu. Pouhá pochybnost o možnosti zahájení trestního stíhání pro daný skutek není důvodem pro nepodání trestního oznámení.**

G. Vedení evidence řízení a zpřístupňování informací z ní

V současnosti neexistuje evidence řízení dle ŘPS. V praxi tak mohou nastat případy, kdy pastýřská rada rozhoduje o provinění člena volaného ke kázni, který se daného jednání již několikrát dopustil v minulosti, podstoupil řízení dle ŘPS a byla mu uložena důtka. V takovém případě si pachatel připadá nepostizitelný a lidé z jeho okolí bezmocní. Církev navíc může být shledána odpovědnou za újmu, kterou pachatel způsobil v pozdějších případech, protože nepřijala dostatečná opatření k tomu, aby pachateli zabránila v opakovaném páčání protiprávní činnosti.

ŘPS čl. 12

Synod usnází změnu Řádu pastýřské služby čl. 12. Dosavadní článek 12 se mění takto:

Čl. 12. Protokoly, spisy, evidence a zpráva o činnosti pastýřských rad

1. O všech jednáních pastýřských rad se pořizují protokoly, které musejí obsahovat jména osob na jednání zúčastněných, vylíčení průběhu jednání v podstatných bodech, dobrovolně přijaté řešení nebo rozhodnutí.
2. Spis obsahující protokoly a veškeré listinné a další důkazy se po skončení řízení ukládá v zapečetěné obálce v Ústřední církevní kanceláři.
3. **Církevní pastýřská rada vede evidenci všech probíhajících i ukončených řízení na základě vlastní činnosti a informací, které jí průběžně poskytují oblastní pastýřské rady. Tato evidence obsahuje následující údaje:**
 - a. **druh řízení (smírčí, ve věci kázně),**
 - b. **stav řízení (probíhající, pravomocně skončené),**
 - c. **jména, příjmení a data narození účastníků řízení u fyzických osob nebo název u součástí církve a církevních orgánů,**
 - d. **název a složení pastýřských rad vedoucích řízení,**
 - e. **uložené předběžné opatření a doba jeho trvání,**
 - f. **výrok pravomocného rozhodnutí,**
 - g. **uložené opatření ve věcech kázně,**
 - h. **datum spáchání provinění,**
 - i. **datum právní moci rozhodnutí,**
 - j. **datum zahlazení opatření.**
4. Ve výjimečných a odůvodněných případech může církevní pastýřská rada na základě žádosti jedné ze stran dotčeného řízení, **orgánu činného v trestním řízení** nebo některého ze správních orgánů církve rozhodnout o zpřístupnění konkrétního spisu **nebo jeho části**. **Církevní pastýřská rada na žádost zpřístupní konkrétní spis oblastní pastýřské radě, jestliže lze mít za to, že obsahuje informace důležité pro aktuální řízení vedené před oblastní pastýřskou radou. V případě, že církevní pastýřská rada rozhodne o zpřístupnění spisu nebo jeho části, stanoví církevní pastýřská rada zároveň okruh osob, pro které bude spis zpřístupněn, a způsob nakládání se spisem.**
5. Církevní pastýřská rada každoročně informuje předsednictvo synodu o počtu řízení, která se vedou u všech pastýřských rad, a jejich výsledcích bez uvedení stran řízení a jejich předmětu.

ŘPS čl. 7, odst. 5

Synod usnází změnu Řádu pastýřské služby čl. 7. Do dosavadního článku 7 se doplňuje nový odst. 5:

Čl. 7. Provádění pastýřské služby

5. **Církevní pastýřská rada poskytne oblastní pastýřské radě zprávu o tom, zda proti členovi volanému ke kázni je nebo bylo vedeno řízení, a pokud ano, zašle jí rovněž výpis z evidence dle čl. 12 odst. 3 tohoto řádu.**

H. Aktivní legitimace k zahájení řízení

Současné znění čl. 6 odst. 4 ŘPS neumožňuje podat podnět k zahájení řízení osobám, které jsou přímo dotčeny jednáním člena církve, který by měl být volán ke kázni. Pokud se například prostý člen nebo nečlen církve stane obětí trestného činu spáchaného pracovníkem církve na církevní akci, může podat podnět k zahájení řízení dle ŘPS pouze prostřednictvím kvalifikovaného člena církve (např. člena staršovstva). V případě, že by šlo například o oběť sexuálního deliktu, která v církvi nezná žádnou takovou osobu, které by věřila, byl by pro ni takový postup značně traumatizující a mohl by vést k tomu, že se raději na nikoho z církve neobrátil. Navrhuje se proto dát aktivní legitimaci přímo poškozeným osobám, ať už jsou členy církve či nikoliv.

S rozšířením aktivní legitimace roste riziko zvýšení počtu podnětů, které by teoreticky mohlo vést k zahlcení pastýřských rad. Oblastní pastýřské rady mají již v současnosti projednávat pouze podněty, které nejsou zjevně neoprávněné. Není nicméně jasně upraveno, jak mají oblastní pastýřské rady

v případě takových podnětů postupovat. Navrhuje se proto stanovit, že oblastní pastýřská rada musí vždy rozhodnout o tom, jak s podnětem naloží, tj. jestli ho jako zjevně nepřijatelný odmítne, nebo zahájí řízení dle ŘPS. Z hlediska systematiky ŘPS se navrhuje vyjmout tuto problematiku z čl. 8 ŘPS (smírčí řízení) a zařadit ji do čl. 7 ŘPS (provádění pastýřské služby).

ŘPS čl. 6, odst. 4

Synod usnáší změnu Řádu pastýřské služby čl. 6 odst. 4. Dosavadní odstavec 4 se mění takto:

Čl. 6. Pravidla činnosti pastýřských rad

4. Pastýřská rada jedná podle potřeby. Podnět k zahájení řízení může dát písemným podáním u předsedy pastýřské rady kterýkoli starší, kazatel, správní orgán nebo shromáždění církevního sboru, Diakonie ČCE nebo jejího střediska, a komise hospodářské pomoci jmenovaná synodní radou podle Pravidel hospodářské pomoci **nebo kdokoliv, kdo tvrdí, že byl jednáním člena volaného ke kázní přímo poškozen.** O projednání případu může požádat i sám dotčený člen církve podle čl. 2 odst. 1 tohoto řádu.

ŘPS čl. 7, odst. 4

Synod usnáší změnu Řádu pastýřské služby čl. 7 odst. 4. Do dosavadního článku 7 se doplňuje nový odstavec 4:

Čl. 7. Provádění pastýřské služby

4. **Oblastní pastýřská rada podnět k zahájení řízení po jeho obdržení předběžně posoudí a rozhodne o**
- a. **odmítnutí podnětu pro zjevnou nepřijatelnost,**
 - b. **zahájení smírčího řízení, nebo**
 - c. **zahájení řízení ve věci kázně.**
- Přijaté rozhodnutí oblastní pastýřská rada zašle církevní pastýřské radě a tomu, kdo podnět podal.**

ŘPS čl. 8, odst. 2

Synod usnáší změnu Řádu pastýřské služby čl. 8 odst. 2. Dosavadní odstavec 2 se mění takto:

Čl. 8. Smírčí řízení

2. Oblastní pastýřská rada zpravidla nejprve ověří podnět k zahájení řízení. Není-li podnět zcela zjevně neoprávněný, zahájí smírčí řízení a vyrozumí o tom církevní pastýřskou radu. Obvyklým postupem je dále pověření **Po zahájení smírčího řízení oblastní pastýřská rada zpravidla pověří** člena nebo členy^ů oblastní pastýřské rady osobní rozmluvou s tím, kdo podal podnět k zahájení řízení a s tím, kdo je tímto podnětem volán ke kázní, příp. i dalšími dotčenými osobami.

Návrh usnesení

Synodní rada předkládá synodu následující návrh usnesení:

Synod usnáší změny Řádu pastýřské služby uvedené v tisku č. 28.